

SPIS TREŚCI

WSTĘP 15

CZĘŚĆ PIERWSZA – EMOCJE 17

ROZDZIAŁ I. CZYM SĄ EMOCJE – U PODSTAW OKREŚLENIA PRZEDMIOTU ROZWAŻAŃ 19

1. Problem rozumienia pojęcia emocji 19
2. Emocje jako zjawiska o charakterze interakcyjnym 24

ROZDZIAŁ II. ZRÓŻNICOWANIE EMOCJI I ICH WŁAŚCIWOŚCI 31

1. Kategorie czy wymiary emocji 31
2. Emocje pierwotne i wtórne 37
3. Podstawowe kategorie i poziomy analizy emocji 45
4. Właściwości i funkcje emocji 51

ROZDZIAŁ III. PREDYSPOZYCJE I PROCESY EMOCJONALNE W INTERPRETACJI TEORII
KLASYCZNYCH 62

1. U źródeł kontrowersji – zmiany cielesne podstawą wzbudzania emocji 62
2. Wzgórze jako struktura odpowiadająca za procesy emocjonalne – analizy W.
Cannona 66
3. Poznanie i ocena podstawą emocji 69
4. Percepcyjno-motywacyjna teoria R. W. Leepera 75
5. Ekspresja emocji jako podstawa adaptacji 76
6. Podsumowanie: podstawowe modele emocji 78

ROZDZIAŁ IV. POZIOM PREDYSPOZYCJI EMOCJONALNYCH – EMOCJE W PERSPEKTYWIE
BIOLOGICZNEJ 81

1. Układy struktur neuronalnych jako podstawa emocji 82
2. neurofizjologiczne mechanizmy zróżnicowanych kategorii emocji 89
3. neurofizjologiczne mechanizmy ekspresji emocji 95
4. Mechanizmy neurofizjologiczne emocji i motywacji – znaczenie systemów
pobudzania i hamowania 103

Podsumowanie 111

ROZDZIAŁ V. EKSPRESJA JAKO PODSTAWA DYSPOZYCJI I STANÓW EMOCJONALNYCH –
EMOCJE W PERSPEKTYWIE OBSERWATORA 115

1. Dowody na znaczenie ekspresji 115
2. Podstawowe teorie ekspresywne 124

3. Wielofunkcyjna rola ekspresji emocji w życiu człowieka – refleksje podsumowujące	130
---	-----

ROZDZIAŁ VI. PRÓBY ROZSTRZYGNIĘCIA DYLEMATU „POZNANIE – EMOCJE” – EMOCJE W PERSPEKTYWIE PODMIOTU 133

1. Próba integracji peryferyjnego i poznawczego modelu emocji w interpretacji S. Schachtera	134
2. Próby wyjaśnienia relacji „poznanie – emocje” przez zróżnicowanie na poziomy, systemy i sposoby przetwarzania informacji	138
3. Jednoczesność i nierozdzielność procesów poznawczych oraz emocji	151
4. Poznawczo-motywacyjno-relacyjna teoria emocji R. Lazarusa	156
Podsumowanie	164

ROZDZIAŁ VII. WYMIAR DOŚWIADCZANIA I ŚWIADOMOŚCI JAKO DYSPOZYCJA I WYZNACZNIK PRZEBIEGU PROCESU EMOCJONALNEGO – EMOCJE W PERSPEKTYWIE PODMIOTU 166

1. Mechanizmy tworzenia doświadczenia emocjonalnego – perceptualno-motoryczna teoria H. Leventhala	167
2. Świadomość i doświadczanie emocji – perspektywa poznawcza	172
3. Doświadczanie emocji w interpretacji fenomenologicznej	178
4. Doświadczanie jako komponenta emocji – uwagi ogólne	181

ROZDZIAŁ VIII. SOCJOKULTUROWE INTERPRETACJE EMOCJI – EMOCJE W PERSPEKTYWIE SPOŁECZNEJ 185

1. Znaczenie kontekstu społeczno-kulturowego w kształtowaniu emocji	185
2. Kultura jako podstawa rozwoju umysłowości i interpretacji emocji	187
3. Społeczno-kulturowe teorie i modele interpretacji emocji	190
4. Emocje a relacje społeczne – propozycja Th. Kempera	197
5. Uwagi ogólne	199

ROZDZIAŁ IX. O NIEKTÓRYCH SPOSOBACH BADANIA EMOCJI 201

1. Możliwości pomiaru emocji – uwagi ogólne	201
2. Sposoby pomiaru komponentu doświadczania i świadomości emocji	202
3. Psychofizjologiczne wskaźniki emocji	212
4. Behawioralne metody pomiaru emocji	216

CZĘŚĆ DRUGA – MOTYWACJA 219

ROZDZIAŁ X. POJMOWANIE, KRYTERIA I SPOSOBY ANALIZY MOTYWACJI 221

1. Pojęcie motywacji i jej cechy	221
2. Źródła i rodzaje motywacji	224

3. Analiza motywacji w kategoriach predyspozycji – dyspozycji – stanu – procesu	235
PREDYSPOZYCJE I DYSPOZYCJE JAKO WYZNACZNIKI STANÓW I PROCESÓW MOTYWACYJNYCH	239
ROZDZIAŁ XI. OD INSTYNKTU DO POTRZEBY REALIZACJI SIEBIE SAMEGO	239
1. Instynkty jako podstawa motywacji	239
2. Popęd jako forma dyspozycji motywacyjnej	247
3. Przywiązanie u podstaw rozwoju dyspozycji motywacyjnych – interpretacja J. Bowlby'ego	250
4. Dążenie do realizacji siebie jako dyspozycja motywacyjna	255
Podsumowanie	267
ROZDZIAŁ XII. POTRZEBA AKTYWACJI I STYMULACJI JAKO DYSPOZYCJA MOTYWACYJNA	269
1. Poziom energetyczny wskaźnikiem emocji i motywacji	270
2. Analiza dążenia do optymalnego poziomu aktywacji	271
3. D. E. Berlyne'a próba modyfikacji teorii D. Hebba	274
4. Rola zapotrzebowanie na stymulację	278
5. Predyspozycje i dyspozycje do stymulacji	282
5.1. Temperament jako dyspozycja motywacyjna	283
6. Emocje a dążenie do stymulacji i aktywacji – teoria odwrócenia M. Apter	284
Podsumowanie	288
ROZDZIAŁ XIII. DĄŻENIE DO RÓWNOWAGI jako PODSTAWA UAKTYWNIENIA STANÓW I PROCESÓW MOTYWACYJNYCH	290
1. Homeostaza jako wyznacznik stanu i procesu motywacji	291
2. Mechanizmy dążenia do równowagi poznawczej	296
3. Dążenie do równowagi emocjonalnej jako podstawa motywacji	303
4. Mechanizmy i rodzaje regulacji – na przykładzie dążenia do realizacji celów	307
5. Samoregulacja jako mechanizm dążenie do równowagi	310
Podsumowanie	314
ROZDZIAŁ XIV. ROZWÓJ DYSPOZYCJI MOTYWACYJNYCH – MECHANIZMY KSZTAŁTOWANIA MOTYWACJI WTÓRNEJ	317
1. Motywacja wtórna lub nabyta – tradycja behawioralna	317
2. Motywacja wtórna w interpretacji S. Freuda	320
3. Mechanizm autonomii funkcjonalnej	321

4. Kanalizacja jako podstawa motywacji wtórnej – interpretacja G. Murphy’ego	322
Podsumowanie	324
MECHANIZMY WZBUDZANIA STANÓW I PROCESÓW MOTYWACYJNYCH	325
ROZDZIAŁ XV. INTERAKCJA MIĘDZY PREDYSPOZYCJAMI MOTYWACYJNYMI A AFEKTAMI JAKO PODSTAWA MOTYWACJI	325
1. Prekursorzy teorii hedonistycznych i podnietowych	325
2. Hedonistyczna koncepcja motywacji P. Younga	328
3. Podnietowa teoria motywacji D. C. McClellanda	331
Podsumowanie	341
ROZDZIAŁ XVI. MECHANIZMY WZBUDZANIA MOTYWACJI – TEORIE „WARTOŚĆ – OCZEKIWANIE”	342
1. Teoria J. W. Atkinsona jako podstawa analizy motywacji w kategoriach „wartość – oczekiwanie”	342
2. Czynniki wzbudzające stan i proces motywacyjny – rola kompetencji i oczekiwania własnej skuteczności	345
3. Poziom lub mistrzostwo wykonania jako czynniki wyjaśniające dążenie do osiągnięć	351
4. Procesy atrybucji i ich uwarunkowania jako źródła motywacji	352
5. Wartościowanie i antycypacja jako samodzielne motywy	357
6. O wariantach teorii „wartość – oczekiwanie”	360
Podsumowanie	363
ROZDZIAŁ XVII. EMOCJE A DYSPOZYCJE I STANY MOTYWACYJNE	365
1. Emocje a popędy	366
2. Emocje jako czynniki wyznaczające stany motywacyjne	372
3. Uczucia moralne a motywacja	376
Podsumowanie	381
ROZDZIAŁ XVIII. FRUSTRACJE, KONFLIKTY, KRYZYSY JAKO STANY EMOCJONALNO-MOTYWACYJNE	383
1. Frustracja a motywacja	383
2. Konflikty motywacyjne	385
3. Kryzysy jako źródło motywacji	387
4. Mechanizmy obronne jako motywy	393
KU FUNDAMENTALNYM ŹRÓDŁOM MOTYWACJI LUDZKIEJ	400

ROZDZIAŁ XIX. WARTOŚCI I ZNACZENIA JAKO PODSTAWA ROZWOJU DYSPOZYCJI MOTYWACYJNYCH.
OD WARTOŚCI NARZUCANYCH KU WARTOŚCIOM WYBIERANYM 400

1. Potrzeby źródłem wartości 402
2. Mechanizmy nadawania znaczeń 405
3. Spójność wartości jako podstawowy motyw 416
4. Motywy jako następstwo utrwalenia wzorców uporządkowania społecznego – propozycja A. P. Fiske 418
5. „Ja” centrum i wyznacznikiem wartości 423
- Podsumowanie 426

ROZDZIAŁ XX. „JA” FUNDAMENTEM I ŹRÓDŁEM MOTYWACJI LUDZKIEJ 427

1. Rola „ja” we wzbudzaniu motywacji – uwagi wstępne 427
2. Rodzaj interakcji jako podstawa angażowania i rozwoju „ja” 429
3. Potrzeba wartości siebie jako motyw 436
4. Stany uczuciowe związane z samym sobą jako źródła motywacji 445
- Podsumowanie 455

ROZDZIAŁ XXI. O ŹRÓDŁACH PODMIOTOWOŚCI – OD MOTYWACJI EGOCENTRYCZNEJ KU SPEŁNIANIU
SIEBIE JAKO OSOBY 457

1. Podmiot jako sprawca –wybrane sposoby analizy w psychologii 459
2. U źródeł motywacji egocentrycznej 470
3. Rozważania o możliwych mechanizmach zmiany charakteru motywacji 473
4. Atrybuty osoby jako predyspozycje motywacyjne 477
5. Dążenie do realizacji atrybutów osobowych jako cel rozwoju 480
- Podsumowanie 487

ZAKOŃCZENIE 488

ROZDZIAŁ XXII. ROZWÓJ EMOCJONALNY I ROZWÓJ W ZAKRESIE MOTYWACJI 488

1. Rozwój emocji i motywacji jako układ sprzężony z całościowym rozwojem psychicznym człowieka 488
2. Właściwości „ja” jako podstawa rozwoju emocji i motywacji 493
3. Specyfika rozwoju emocji i motywacji w różnych okresach życia 497
4. Ogólne zasady rozwoju emocji i motywacji – podsumowanie 504

BIBLIOGRAFIA 509